

УДК [37(09):32](477.81)

Т. А. Сорочинська,
аспірант

(Рівненський державний гуманітарний університет)

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ РІВНЕНЩИНИ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН (1939-1958 РР.)

У статті розглянуто становлення та реорганізація системи освіти західноукраїнських земель, зокрема Рівненщини в контексті суспільно-політичних змін; реформування педагогічної освіти та особливості професійної підготовки майбутніх учителів педагогічних закладів краю; висвітлено шляхи подолання гострої проблеми нестачі вчительських кадрів у регіоні; роль професорсько-викладацького колективу педучилищ у формуванні особистості майбутнього вчителя із відповідною життєвою позицією; ідеологічно-політичний чинник у підготовці освітніх кадрів; роль радянського вчителя у формуванні в учнів особистісних світоглядних орієнтирів комуністичного суспільства.

Ключові слова: Рівненщина, педагогічна освіта, вчительські кадри, педагогічні заклади, ідеологічний чинник, комуністичний світогляд.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку європейських держав визначилися нові критерії суспільного прогресу, що зумовило соціальний попит на високий рівень освіченості, культури та професіоналізму фахівців. Втім, попри всі прагнення України влитися до європейської спільноти, освіта в державі перебуває у кризовому стані, що актуалізує дослідження історії освітніх процесів періоду корінних соціально-економічних і політичних перетворень. Відтак, метою статті є здійснення історико-педагогічного аналізу досвіду радянської теорії освіти і навчання як галузі марксистсько-ленінської педагогіки, методологічну основу якої складала філософія марксизму-ленінізму, дослідження рівня професіоналізації майбутнього вчителя початкової школи навчально-освітніх закладів Рівненщини в означений період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Установлення та реформування радянської системи освіти Рівненщини після приєднання до Української РСР досліджувалися і досліджуються вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед них відзначимо В. Добровичу [1], С. Сворака [2], О. Прищепу [3], В. Яремчука [4] та інших. Однак, аналіз окремих аспектів реорганізації радянської системи освіти Рівненщини залишився поза увагою дослідників, що й стало предметом наших наукових студій.

Виклад основного матеріалу. Після приєднання західноукраїнських земель до СРСР з осені 1939 р. почалася їх активна радянська, що зводилась до здійснення перетворень, взірцем для яких слугували заходи радянської влади, впроваджені в Радянській Україні у 1920-30-х рр. Відповідно до оформлення нового політичного і територіального устрою Західної України, указом Президії Верховної Ради СРСР від 4 грудня 1939 р. серед низки новоутворених областей була сформована Рівненська область у складі 30 районів. Тому, реорганізація освітньої системи в краї була пов'язана зі зміною політичного статусу Західної України. Освіта в цій системі стала однією із сфер, що реформувалася відповідно до нового соціального замовлення. Упровадження докорінної перебудови в освітній сфері було одним із найважливіших методів ідеологічного впливу правлячої партії на населення, передусім, на підрастаюче покоління. На радянського вчителя покладалося завдання: "...не тільки навчити, але й виховати надійних будівничих комунізму". Вчительство, цей численний загін радянської інтелігенції, із честю виконає всі завдання, які на нього покладають партія і уряд [5: 185]. Будучи носієм комуністичних ідей, учитель поставав для учнів вагомим авторитетом у плані їх становлення як активних громадян своєї країни. Відтак важливим було не лише забезпечити високий професійний рівень майбутнього вчителя, а й підготувати його до виконання функцій вихователя учнів.

Відразу ж після зміни влади в краї (адже асиміляторська політика Другої Речі Посполитої прагнула до соціокультурної інтеграції багатонаціонального населення Західної Волині в систему державотворення Польської Республіки і проводила цілеспрямовану політику колонізації у галузі освіти та всілякими способами зводила кількість українських шкіл до мінімуму) українці взялися за ліквідацію тяжкої спадщини, подолання економічної і культурної відсталості. Занедбанною катастрофічно виглядала освітня сфера. Понад 60 % дітей шкільного віку зовсім не навчалося. Сотні сіл не мали шкільних приміщень, і, що найголовніше, нікому було навчати дітей. Наочним підтвердженням таких фактів слугують архівні джерела, які демонструють, що на початок нового 1940-1941 н. р. в регіоні не вистачало 1708 вчителів, зокрема 1006 вчителів 1-4 класів [6: 99]. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми стало відкриття двотижневих курсів із підготовки вчителів, що діяли впродовж зимових канікул 1939-1940 н. р. Така практика не стала ситуативною, а навпаки традиційною. Уже влітку з липня 1940 р. у Рівному, Дубно та Здолбунові працювали курси з підготовки вчителів, а в Костополі, Сарнах, Острозі, Рівному – курси перепідготовки. На курсах в Острозі зареєстровано 240 слухачів, а в Костополі – 400 (11 груп із 16 районів області) [6: 33; 40; 52; 55; 99].

На курсах, крім лекцій із фахових дисциплін, проводилася політмасова робота: слухачі переглядали радянські кінокартини, слухали доповіді про рішення XV з'їзду КП (б)У, VI сесії Верховної Ради СРСР та ін. партійні директиви [6: 40]. Особлива увага в роботі з педагогами приділялася насадженню антирелігійного виховання у школі, адже на західноукраїнських землях традиції християнської моралі були в основі навчально-виховного процесу російської та польської освітньої моделі. Школа стала головним знаряддям комуністичного виховання молоді і педагогічні кадри мали бути цілковито перейняті духом більшовицької партії. Як зазначив Й. В. Сталін: "Фаланга народних учителів становить одну з найнеобхідніших частин Великої армії трудящих нашої країни, що будують нове життя на основі соціалізму" [7: 2].

3 березня 1940 р. у дію вступила постанова Раднаркому УРСР "Про реорганізацію початкових і середніх шкіл на території західних областей України". Педагогічні ліцеї реорганізовували у педагогічні училища з 3-річним терміном навчання, семінарії вихователек – у педагогічні училища з відділами шкільним і дошкільним [8]. На розвиток освітньої мережі Наркомат фінансів УРСР і Наркомат освіти виділили значні кошти. Цього року на потреби освіти Рівненщини асигновано у 15 разів більше, ніж попереднього року – 46 925 крб. Це дало змогу, попри очікувані результати збільшити кількість шкіл до 1162, з яких початкових – 818, неповних середніх – 289, середніх – 55. Навчальним процесом охоплено 190 914 осіб [9: 1;2].

Відтак, стрімке зростання сітки шкіл вимагало не лише коштів та покращення матеріально-технічної бази, а насамперед, – забезпечення висококваліфікованими педагогічними кадрами. У червні 1940 р. в області не вистачало 2293 вчителів початкової та середньої школи [6: 97]. При цьому кадрова проблема вирішувалася владою кількома шляхами: формуванням педагогічних кадрів із середовища місцевої інтелігенції, лояльної до радянської влади та спеціалістів зі Східної та Центральної України, яких надсилали в якості ідеологічного авангарду на приєднані землі. На 1940-1941 н. рр. для Рівненщини 300 учителів готували Одеська (200 осіб) та Кіровоградська (100 осіб) області. Підготовка вчителів здійснювалася за скороченою програмою на 3-місячних курсах [6: 1].

У період фашистської окупації національно-культурне життя українців не припинялося, хоча умови для його розвитку в окремих частинах західного регіону України були неоднаковими. Відновлення освітньої мережі, з визволенням території Рівненщини від німецько-фашистських загарбників у лютому 1944 р., детермінувалося низкою факторів: традиції радянської школи на Рівненщині були нестійкими (період 1939-1941 рр. хоч і порушив засади полонізації школи, проте за час німецької окупації втратив будь-яке значення); відродження освітньої сфери проходило в умовах заподіяних війною збитків та великої нестачі вчительських кадрів. Отже, першочерговим завданням стала відбудова зруйнованих шкіл та будівництво нових.

Важкими були умови роботи школи в перші повоєнні навчальні роки. Не вистачало навчального приладдя, підручники і посібники старої школи (польської та німецької) було вилучено, виходячи з ідейних міркувань, а видання, які відповідали радянським програмам, не зважаючи на додаткові тиражі і допомогу, яка йшла зі сходу, за півтора року так і не змогли заповнити основоположних прогалин для якісного функціонування шкіл. Мало було палива, одягу, взуття, діти погано харчувалися, а то й взагалі були голодні. Ускладнювало роботу школи й те, що склад учнів за віком та сімейним станом був різним. Багато дітей не встигали у навчання, а деякі просто не розуміли необхідності навчання за наявності інших, легких шляхів прибутків – жебрацтво, крадіжки, спекуляція.

Курс на прискорення темпів індустріального розвитку, зміни в соціальній структурі суспільства спричинили загальну потребу підвищення освітнього рівня трудящих. Катастрофічне зменшення учителів, особливо початкової школи, вимагало негайного вирішення цього питання. Згідно архівних даних, у 1944 р. кількість учнів шкіл Рівненської області становила 50010 осіб, а вчителів було лише 973 особи [9: 1, 2, 3]. Щоб налагодити роботу шкіл у містах і селах західних областей, Народний комісаріат надіслав зі східних областей на постійну роботу 7000 учителів. Зокрема, на Рівненщину прибуло більше 700 учителів, які закінчили педагогічні заклади Харкова, Кіровограда, Миколаєва та інших міст. А для систематичної допомоги Наркомат освіти УРСР у "порядку шефства" прикріпив Житомирський обласний відділ народної освіти до Ровенського облвню [10].

У педагогічних училищах краю, які було відкрито в Острозі, Костополі і Дубно по підготовці вчительських кадрів початкової школи, як і в довоєнний період, систематичному вивченню підлягали постанови комуністичної партії та радянського уряду. Ідеологічна робота проводилася в світлі рішень з'їздів КПРС. Зокрема, у 1952-1953 н. р. для студентів Дубенського педучилища щотижня проводилися політінформації на основі періодичних видань, читалися лекції викладачам, які були членами товариств із розповсюдженням політично-наукових знань, проводилися вечори на антирелігійну тематику, здійснено 32 культпоходи у кіно з обов'язковим обговоренням переглянутих фільмів. Протягом вищезначеного року прочитано 213 лекцій на політичні, наукові, педагогічні та літературні теми лекторами Києва та Рівного [6: 40; 11]. У Костопільському училищі діяв, навіть, політгурток з вивчення IV п'ятирічного плану відбудови народного господарства СРСР Рівного. Після такого ідеологічного тиску формувалася радянська людина з відповідним світоглядним мисленням і комуністичним

переконанням. Головне завдання партії і уряду – "підготовка професійного, політично-грамотного, ідейно-озброєного вчителя" – вдало виконувалося. Створивши сітку педагогічних закладів, партія забезпечила надійний, дієвий загін авторитетних радянських пропагандистів у краї [12].

Виховання студентської молоді, яка через кілька років стане основою радянської інтелігенції, потребувало великих зусиль. Саме тому, особлива увага зверталася на викладацький колектив цих закладів, кожен з яких повинен бути "пов'язаний із партією, її ідеями, проїнятий її духом" [13]. У звітах про роботу викладачів педагогічних закладів Рівненщини нерідко звучало: "...в умовах західних областей України, де є націоналістичні пережитки, учителю особливо потрібно працювати над вихованням радянського патріотизму" [14].

Надії народу на те, що після перемоги буде послаблено жорстокий сталінський режим не справдилися. З 1946 р. розпочався новий наступ на національну культуру, посилювалася русифікація. Під виглядом боротьби з буржуазною культурою переслідувалися всі вияви українського патріотизму. Партійні керівники вважали, що у своїх творах представники української інтелігенції недостатньо показували позитивний вплив Росії, російської культури на українську і є носіями буржуазно-націоналістичної ідеології тощо. Це був поштовх до перегляду змісту освіти і виховання в школі [15].

26 липня 1946 р. ЦК ВКП(б) ухвалив резолюцію про "серйозні недоліки і помилки" керівництва української компартії. Серед численних звинувачень домінувала недостатня увага "до підбору й ідеологічно-політичного виховання кадрів у галузі науки, літератури та мистецтва", де знайшла притулок "ворожа буржуазно-націоналістична ідеологія" [5: 224]. Відтак, керівництво навчально-освітніх закладів посилювало роботу щодо виправлення цих недоліків. Два рази на місяць в педагогічних училищах відбувалася теоретична співбесіда викладачів по вивченню "Історії ВКП(б)"; за рік опрацьовано 7 розділів підручника з широким вивченням першоджерел творів Маркса-Леніна-Сталіна; всі вивчали біографію Сталіна та слухали політінформації про міжнародне становище, які організував парткабінет [16: 9]. На кінець навчального року у звіті про роботу Костопільського педучилища за 1947-1948 н. р. поінформовано: "Викладачі забезпечили слухачам високу якість знань, більшовицьку ідейність і політичну далекозорість. Це був рік напруженої боротьби викладачів і слухачів за перетворення в життя історичних постанов партії з ідеологічних питань, за піднесення ідейності викладання, за глибоке оволодіння слухачами програмового навчального матеріалу, за виховання свідомих будівників комуністичного суспільства" [17].

Підвищення вимог до підготовки вчителів зумовило перетворення вчительських інститутів у педагогічні. Післявоєнний період характеризувався пошуками шляхів удосконалення змісту педагогічної роботи навчально-освітніх закладів, поліпшенням наукової, методичної та ідейно-політичної підготовки майбутніх учителів.

Аналіз історико-педагогічної літератури переконливо доводить, що УРСР, перебуваючи у складі Радянського Союзу, практично була усунута від своєї власної політики в галузі освіти, їй залишалось виконувати рішення КПРС, постанови пленумів ЦК, нормативні акти союзного уряду в галузі шкільництва. Значачиме, що будь-яка оцінка навіть прогресивних західних течій ставала неможливою, піддавалась різкій критиці. Основним гаслом було: "Радянська школа – найпередовіша в світі" [16: 5]. Замкненість радянської системи, її повна відірваність від світової педагогіки приносили чимало шкоди, спричинили її поступове відставання від світового рівня.

Від національної школи поступово не залишалось нічого, бо з першого класу дітей відлучали від рідної культури, вчили служити інтересам партії комуністів, любити імперію, а не свою Батьківщину. Виховання національного світогляду, національної свідомості, прищеплення молоді національної ідеології не допускалися і вважалися "буржуазним націоналізмом". Українська мова витіснялась зі сфери державного вжитку, науки, культури, вищої і середньої школи. Окремі спроби перевести навчальний процес у вузах на українську мову наражалися на відсутність необхідного мінімуму підручників та спеціальної літератури, відверте небажання частини викладачів [10: 32]. А педагогів, позиція яких у суспільно-політичному та громадському житті видавалася аполітичною, незважаючи на фаховий рівень, підлягали звільненню [16: 8].

Кінець 1950-х рр. на Україні був позначений новими вимогами до радянської школи щодо перебудови системи підготовки вчителів на основі тісного зв'язку життя з працею, адже доросле населення мало поєднувати роботу в сфері виробництва з продовженням навчання і освіти відповідно до особистого покликання і потреб суспільства. Народна освіта, заснована на таких принципах, мала сприяти формуванню всебічно розвинених членів комуністичного суспільства, розв'язанню однієї із найважливіших проблем, які поставали перед радянською педагогікою – усуненню істотних відмінностей між розумовою та фізичною працею.

Чергові корективи в освітній сфері відбулися у 1958 р. з упровадженням освітньої реформи. Зокрема 24 грудня 1958 року Верховна Рада СРСР прийняла закон "Про зміцнення зв'язку школи з життям та про подальший розвиток системи освіти в СРСР". Законом запроваджувалась загальна обов'язкова восьмирічна освіта. Водночас цього ж року було введено "Положення про вивчення другої мови "за

бажанням учнів і батьків". Оскільки постанову 1938 року не було відмінено, то за цими двома документами російську мову в Україні треба було вивчати обов'язково, а українську – хто як захоче. "Можна було відмовитись від будь-якої мови, але відмова від російської – кримінал" [18].

Висновки. Таким чином, заходи радянської влади, спрямовані на реорганізацію та уніфікацію освітньої системи західноукраїнських земель упродовж 1939-1958 рр., з одного боку, мали позитивні результати та обумовлені об'єктивними потребами розвитку регіону. Вони проявилися у розширенні мережі шкіл, переведенні навчання на рідну мову, доступності і обов'язковості здобуття освіти різними верствами населення. І що найголовніше, повному забезпеченні Рівненщини висококваліфікованими педагогічними кадрами початкової школи, що свідчило про високу ступінь організації навчально-виховного процесу педагогічних закладів краю, чим і визначено актуальність нашого наукового дослідження.

Проте, водночас із позитивними зрушеннями в галузі освіти, спостерігалися й негативні тенденції. Проаналізувавши низку історико-педагогічних досліджень констатуємо, що перелічені заходи діючої влади переслідували єдину мету – створити масовий загін пропагандистів радянського способу життя та охопити ідейно-політичним впливом через освіту як підростаюче покоління, так і доросле населення. Саме освітня мережа виступала дієвим інструментом насадження нового комуністичного світогляду. Жорсткий контроль за змістом навчання у педагогічних закладах регіону був спрямований не лише на пізнавальні можливості студента, але й загалом на формування гідного громадянина держави, майбутнього спеціаліста зі сформованими професійними та моральними якостями. Внаслідок цього, нестійкі традиції радянської школи, запроваджені в краї у зазначений період, порушили політичні засади колонізації школи. Проте, національна за формою, соціалістична за змістом освітня система за всі роки радянської влади ніколи не була українською.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Добровичська В. А. Підготовка вчительських кадрів у педагогічних училищах Рівненщини (1939-1950-ті рр.) / В. А. Добровичська // Історичні студії Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Вип. 2. – 2009. – С. 28–34.
2. Сворак С. Народна освіта західноукраїнського регіону : історія та етнополітика (1944-1964 рр.) / С. Сворак. – К. : Правда Ярославичів, 1998. – С. 58–63.
3. Прищепка О. П. Вища педагогічна освіта на Рівненщині : віхи історії (1944–60-і рр.). / О. П. Прищепка // Наукові записки. Серія "Історичні науки". – Рівне, 2009. – Вип. 14. – С. 143–155.
4. Яремчук В. Д. Становлення та розвиток радянської освітньої політики на західноукраїнських землях 1939-1940 рр. / В. Д. Яремчук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Львів, 2010. – № 3. – С. 1–8.
5. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Рівненська область / [ред. рада вид. : В. Г. Кремень (гол.) [та ін.] ; редкол. Тому : Р. М. Постоловський (гол.) [та ін.]. – К. : Знання України, 2010. – 383 с.
6. Державний архів Рівненської області (далі : ДАРО). – Ф. Р-2. – Оп. 2. – Спр. 106. – Арк. 1, 5, 14, 40, 33, 52, 55, 97, 99.
7. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 4. – Спр. 88. – Арк. 2.
8. Народна освіта і педагогічна наука в Українській РСР (1917–1967). – К. : Рад. школа, 1967. – 89 с.
9. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 2. – Спр. 3 а. – Арк. 1, 2, 3.
10. Культурне життя в Україні. Західні землі. Документи і матеріали. Наукова думка Т.І : 1939–1953. – К. : 1995. – С. 242–243.
11. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 4. – Спр. 397. – Арк. 38.
12. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 4. – Спр. 92. – Арк. 25.
13. Новий загін молодих учителів // Сталінський шлях (Острого). – 1947. – 29 червня.
14. ДАРО. – Ф. Р-479. – Оп. 1. – Спр. 32. – Арк. 24 зв.
15. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : [навч. посібник] / [Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. П.]. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
16. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 3. – Спр. 28. – Арк. 5, 8, 9.
17. ДАРО. – Ф. Р-2. – Оп. 4. – Спр. 113. – Арк. 3.
18. Історія української школи і педагогіки : [хрестоматія] / [уклад. : І-89 О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. – К. : Знання, 2005. – 481 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Dobrochynska V. A. Pidgotovka vchytelskykh kadriv u pedagogichnykh uchylshchakh Rivnenshchyny (1939-1950-ti rr.) [The Preparation of the Teaching Personnel in the Pedagogical Colleges in the Rivne Region] / V. A. Dobrochynska // Istorychni studii Volynskogo natsionalnogo universytetu imeni Lesya Ukrainky [Historical Studies of the Volyn National University Named after Lesya Ukrainka]. – Vyp. 2. – 2009. – S. 28–34.
2. Svorak S. Narodna osvita zakhidnoukrainskogo regionu : istoriia ta etnopolityka (1944-1964 rr.) [Folk Education of the West Ukrainian Region : History and Ethnical Policy] / S. Svorak. – K. : Pravda Yaroslavychiv, 1998. – S. 58–63.
3. Pryshchepa O. P. Vyscha pedagogichna osvita na Rivnenshchyni : vikhy istorii (1944–60-i rr.). [High Pedagogical Education in Rivne Region : Milestones of History (1944–60th Years)] / O. Pryshchepa // Naukovi zapysky. Seriya "Istorychni nauky" [Scientific Notes. Series "Historical Sciences"]. – Rivne, 2009. – Vyp. 14. – S. 143–155.

4. Yaremchuk V. D. Stanovlennia ta rozvytok radianskoï osvithnoï polityky na zakhidnoukrainskykh zemliakh 1939-1940 rr. [The Establishment and Development of the Soviet Educational Policy on the Western Ukrainian Lands in 1939-1940] / V. D. Yaremchuk // Naukovyi visnyk Lvivskogo derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav [The Scientific Journal of the Lviv State University of Internal Affairs]. – Lviv, 2010. – №3. – S.1–8.
5. Vyshcha pedagogichna osvita i nauka Ukrainy : istoriia, sogođennya and perspectives rozvytku. Rivnenska oblast [High Pedagogical Education and Science of Ukraine : History, Up-to-Datedness and Developmental Perspectives. Rivne Region] / [red. rada vyd. : V. G. Kremen (gol.) [ta in.] ; redkol. tomu : R. M. Postolovskiy (gol.) [ta in.]. – K. : Znannia Ukrainy, 2010. – 383 s.
6. Derzhavnyi arkhiv Rivnenskoï oblasti (dali : DARO) [The State Archive of Rivne Region (Further : SARR)]. – F. R–2. – Op. 2. – Spr. 106. – Ark. 1, 5, 14, 40, 33, 52, 55, 97, 99.
7. DARO [The State Archive of Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 4. – Spr. 88. – Ark. 2.
8. Narodna osvita i pedagogichna nauka v Ukrainiskiy RSR (1917–1967) [Folk Education and Pedagogical Science in the Ukrainian Soviet Socialistic Republic]. – K. : Rad. shkola, 1967. – 89 s.
9. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 2. – Spr. 3a. – Ark.1, 2, 3.
10. Kulturne zhyttia v Ukraini. Zakhidni zemli. Dokumenty i materialy. Naukova dumka. T. I : 1939–1953 [Cultural Life in Ukraine. Western Lands. Documents and Materials. The Scientific Thought. Volume I : 1939–1953]. – K. : 1995. – S. 242–243.
11. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 4. – Spr. 397. – Ark. 38.
12. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 4. – Spr. 92. – Ark. 25.
13. Novyi zagin molodykh uchyteliv [New Squad of New Teachers] // Stalinskiy shliakh (Ostrog) [Stalin Way (Ostrog)]. – 1947. – 29 chervnia.
14. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–479. – Op. 1. – Spr. 32. – Ark. 24 zv.
15. Istoriia ukrainskoï shkoly i pedagogiky [History of the Ukrainian School and Pedagogy] : [navch. posibn.] / [Liubar O. O., Stelmakhovych M. G., Fedorenko D. P.]. – K. : Znannya, 2006. – 367 s.
16. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 3. – Spr. 28. – Ark. 5, 8, 9.
17. DARO [The State Archive Rivne Region]. – F. R–2. – Op. 4. – Spr. 113. – Ark. 3.
18. Istoriya ukrainskoï shkoly i pedagogiky [History of the Ukrainian School and Pedagogy] : [khrestomatiya] / [uklad. : I-89 O. O. Lubar ; za red. V. G. Kremenyu]. – K. : Znannya, 2005. – 481 s.

Матеріал надійшов до редакції 05.04. 2014 р.

Sorochinskaya T. A. Реформирование системы образования Ровенщины в контексте социально-политических изменений (1939-1958 гг.).

В статье рассматриваются становление и реорганизация системы образования западноукраинских земель, в частности Ровенской, в контексте общественно-политических изменений; реформирование педагогического образования и особенности профессиональной подготовки будущих учителей педагогических заведений края; освещаются пути преодоления острой проблемы нехватки учительских кадров в регионе; роль профессорско-преподавательского коллектива педучилищ в формировании личности будущего учителя с соответствующей жизненной позицией; идеологически политический фактор в подготовке образовательных кадров; роль советского учителя в формировании в учащихся личностных мировоззренческих ориентиров коммунистического общества.

Ключевые слова: Ровенщина, педагогическое образование, учительские кадры, педагогические заведения, идеологический фактор, коммунистическое восприятие.

Sorochynska T. A. Reforming the Educational System in Rivne Region in the Context of Social and Political Changes (1939-1958 Years).

In this article the author analyzes peculiarities of the formation and reorganization of the educational system in the Western Ukraine, Rivne Region in particular, in the context of social and political changes; the introduction of a radical overhaul of the educational sphere due to changes in the political status of the Western Ukraine in the autumn of 1939 as one of the most important methods of the ideological influence of the ruling party on the population and the younger generation; reforming the teaching education and features of the professional training in the teachers' teaching institutions in the region; highlights the ways to overcome the acute shortage of teachers' training in the region; elucidates the authorities' comprehensive control of the educational work in the educational institutions in the post-war period directed on the creation of the massive detachment of the Soviet propagandists lifestyle; the isolation of the Soviet educational system and its complete isolation from the world of pedagogy; the role of the teaching staff in the teaching training schools; the ideological and political factor in the preparation of the educational personnel; role in shaping the Soviet teacher students' personal ideological orientations in the communist society.

Key words: Rivne region, pedagogical education, pedagogical establishments, pedagogical staff, ideological factor, communist ideology.